

УДК 027.8:021.63:004.9](477.63-25)ДОППО

*Є. Г. Гонік, директор бібліотеки Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти*

**УЧАСТЬ ОБЛАСНОГО НАУКОВОГО БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ІНСТИТУТУ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У СТВОРЕННІ МЕРЕЖІ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

У статті розглянуто участь Обласного наукового бібліотечно-інформаційного центру Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти у реорганізації шкільних бібліотек, перетворенні їх на повноцінні бібліотечні комплекси, науково-методичному забезпеченні діяльності бібліотек навчальних закладів, переорієнтації шкільних бібліотекарів на нові форми роботи.

**Ключові слова:** фонд, Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, моніторинг педагогічної преси, електронний каталог, веб-сайт, комп'ютерна грамотність, паспортизація.

Сьогодні в Україні діє мережа освітянських бібліотек Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук України [2].

З 2004 р. бібліотека Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (ДОППО) трансформується в Обласний науковий бібліотечно-інформаційний центр (ОНБІЦ) згідно з «Положенням про мережу освітянських бібліотек України», відповідно до «Положення Обласного наукового бібліотечно-інформаційного центру», затвердженого на Вченій раді інституту, виконує функцію регіонального науково-методичного центру для бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів Дніпропетровщини [3]. Центр обслуговує педагогічні та науково-педагогічні кадри, слухачів курсів, студентів, бібліотекарів. На Дніпропетровщині функціонує 1 200 шкіл різного типу навчання та фінансування, кожна з яких має свою бібліотеку. Бібліотеки загальноосвітніх навчальних закладів, володіючи універсальними за змістом і

спеціальними за призначенням фондами, відіграють надзвичайно важливу роль у життєдіяльності кожної школи. Адже їх послугами користується більшість учнів, учителів, а також батьків. На жаль, у багатьох книгозбірнях Дніпропетровська бракує сучасного інформаційного обладнання, немає доступу до Інтернету, що позбавляє учнів можливості оволодівати сучасними навичками пошуку інформації, обмежує доступ до світових ЕР. Мережа бібліотек уможливить створення в системі електронної доставки документів і телекомунікаційної інфраструктури таких умов, за яких кожна нова публікація з фахових питань педагогіки та психології без затримки буде доступна широкому загалу працівників освіти регіону.

З 2005 р. Центр здійснює організаційно-методичне керівництво бібліотеками загальноосвітніх навчальних закладів Дніпропетровщини. Щорічно проводиться паспортизація бібліотек загальноосвітніх шкіл, що дозволяє отримувати інформацію про кількість книгозбірень, наявність кваліфікованих фахівців, інформаційні ресурси, матеріально-технічний стан, комп'ютерне оснащення, кількість користувачів тощо. Ці дані складають єдину базу даних бібліотек Дніпропетровщини. З 2007 р. ОНБІЦ ДОППО разом із Головним управлінням освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації розробляє «Програму підвищення якості шкільної освіти шляхом створення мережі електронних бібліотек навчальних закладів Дніпропетровської області на 2007–2012 рр.», яка визначає основні напрями діяльності мережі бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів регіону. Програму розроблено відповідно до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», (1995 р., нова редакція 2000 р.), «Положення про бібліотеку загальноосвітнього навчального закладу» (1999) [1], «Положення про мережу освітянських бібліотек МОН України та АПН України» (2003) та «Концепції інформатизації мережі бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів України» (2005) [2]. Для забезпечення виконання програми необхідно:

- ведення систематичної роботи з реорганізації шкільної бібліотеки на повноцінний бібліотечний комплекс, до якого входять абонемент, читальна зала, книгосховище. Зберігання у бібліотеці як традиційних, так і мультимедійних видань;

- наявність у бібліотеках загальноосвітніх навчальних закладів Дніпропетровщини комп'ютерів з підключенням до Інтернету та відповідного програмного забезпечення;
- наявність у бібліотеці посади бібліографа-фахівця, який володіє знаннями з нових технологій;
- навчання персоналу бібліотеки основам комп'ютерної грамотності на базі Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;
- фінансова підтримка з боку міністерств, обласної адміністрації та районних державних адміністрацій;
- набуття шкільною бібліотекою статусу бібліотечно-інформаційного, культурно-освітнього центру школи, мікрорайону, центру дозвілля та особистісного спілкування.

На обласних семінарах та курсах підвищення кваліфікації бібліотечних працівників Центр інформує про наукові дослідження в галузі, здійснює переорієнтацію шкільних бібліотекарів на нові форми роботи у зв'язку зі зміною завдань і функцій шкільних бібліотек. Із метою вивчення, узагальнення та поширення передового досвіду в галузі бібліотечного обслуговування в школах Дніпропетровщини проводяться обласні, районні (міські) семінари-практикуми інспекторів-методистів бібліотечних фондів, керівників методичних об'єднань шкільних бібліотекарів, на яких розглядаються актуальні питання життєдіяльності бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів: «Роль електронної бібліотеки у забезпеченні та інформаційній підтримці навчально-виховного процесу», «Використання сучасних бібліотечних технологій у закладах освіти», «Нетрадиційні підходи до використання нових і традиційних форм індивідуальної, групової і масової бібліотечної роботи з учнями», «Інформаційне забезпечення виконання обласних комплексних довгострокових програм розвитку освітньої галузі Дніпропетровщини» тощо.

У 2007 р. у м. Перещепино був проведений семінар на тему «Оновлення змісту діяльності шкільної бібліотеки у контексті освітньо-виховного процесу сучасної школи».

Протягом двох останніх років ОНБІЦ щоденно здійснює моніторинг педагогічної преси для Головного управління освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації. Завдяки ректорові інституту М. І. Романенку Центр щорічно передплатує

близько 200 періодичних видань, якими користуються (у читальній залі) всі педагогічні працівники області.

У травні 2008 р. на Вченій раді інституту слухалося питання «Роль Обласного наукового бібліотечно-інформаційно центру Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти щодо входження бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів до інформаційної мережі області» і було ухвалено рішення про:

- створення Дніпропетровської регіональної мережі електронних бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів, єдиного електронного каталогу;
- надання через Інтернет консультативних послуг нормативно-правового та інструктивно-методичного характеру електронним бібліотекам навчальних закладів та районним відділам, управлінням освіти;
- створення веб-сайту ОНБІЦ в мережі Інтернет, забезпечення таким чином відкритості фонду інформаційного центру для освітян України і світового співтовариства;
- надання послуг через міжбібліотечний абонемент, електронну доставку документів, дистанційне обслуговування користувачів;
- створення 15 інтернет-місць у читальній залі для користувачів;
- навчання персоналу бібліотекарів навчальних закладів основам комп'ютерної грамотності на базі ДОІППО.

Обласний науковий бібліотечно-інформаційний центр працює в ліцензійній програмі «ІРБІС», яка складається з таких автоматизованих робочих місць (АРМ): АРМ «Каталогізатор»; АРМ «Читач»; АРМ «Адміністратор». Для роботи з цією програмою Центр має сертифікат користувача. У рамках роботи з програмою створено електронний каталог книг та періодичних видань в кількості 2 462 примірники та нормативно-правова база в галузі освіти. Детальну інформацію надано на сайті: [www.e-catalog.name](http://www.e-catalog.name).

Коли розпочиналася робота ОНБІЦ та була проведена перша паспортизація бібліотек ЗНЗ міста та області 2004–2005 рр., у них налічувалося всього три комп'ютери, а за чотири роки існування Центру можна констатувати, що бібліотеки Дніпропетровська та Дніпропетровської області мають сьогодні 183 комп'ютери, з них підключені до Інтернету 52; 435 бібліотечних працівників володіють навичками роботи на комп'ютері (дод. 1). На веб-сторінках

ДОППО на допомогу бібліотечним та освітянським працівникам розміщено рекомендаційні та методичні листи щодо відзначення знаменних та пам'ятних дат (дод. 2).

Сьогодні бібліотека Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти як Обласний науковий бібліотечно-інформаційний центр, успішно виконуючи функцію регіонального науково-методичного центру загальноосвітніх бібліотек Дніпропетровщини, вирішує проблеми із забезпечення ЗНЗ Дніпропетровська сучасним комп'ютерним оснащенням, проводить систематичну роботу з реорганізації шкільної бібліотеки на повноцінний бібліотечний комплекс.

### ЛІТЕРАТУРА

1. *Положення про бібліотеку загальноосвітнього навчального закладу* Міністерства освіти України // Інформ. зб. М-ва освіти і науки України. – 1999. – № 12. – С. 5–11.
2. *Концепція інформатизації мережі бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів України* // Освіта України. – 2006. – 17 берез. (№ 21). – С. 6.
3. *Положення про Обласний науковий бібліотечно-інформаційний центр*: [затв. згідно наказу № 540 від 17.07.2003 р. Дніпропетр. держ. адміністрацією упр. освіти і науки]. – Дніпропетровськ, 2004. – Комп'ют. друк.
4. *Рішення колегії* Міністерства освіти і науки України : [протокол № 14/1/19 від 22 листоп. 2007 р.] // Шкіл. б-ка плюс. – 2008. – Квіт. (№ 7). – С. 12–13.
5. *Шамралюк, О. Л.* Електронні бібліотеки – механізм своєчасного отримання інформації / О. Л. Шамралюк // Шкіл. б-ка. – 2008. – № 5. – С. 50–51.
6. *Шрайберг, Я.* Основные положения и принципы разработки автоматизированных библиотечно-информационных систем и сетей: главные тенденции окружения, основные положения и предпосылки, базовые принципы / Яков Шрайберг. – М. : Либеря, 2001. – 104 с.

## Додаток 1

НАЗВА МІСТ І РАЙОНІВ	Кількість комп'ютерів	Підключення до мережі Інтернет	Кількість бібліотечних працівників, що володіють комп'ютером	Кількість бібліотечних працівників, що не володіють комп'ютером
Дзержинський м. Кривого Рогу	-	-	7	8
Долгинцівський м. Кривого Рогу	-	-	7	12
Жовтневий м. Кривого Рогу	-	-	11	16
Інгулецький м. Кривого Рогу	3	2	9	16
Саксагаїнський м. Кривого Рогу	2	-	17	13
Тернавський м. Кривого Рогу	1	-	12	8
Центрально-Міський м. Кривого Рогу	-	-	5	18
м. Дніпропетровськ Індустріальний р-н	5	-	9	16
Кіровський район	7	2	6	11
Красногвардійський район	10	-	4	16
Ленінський район	41	-	13	15
Жовтневий район	5	2	6	14
Бабушкінський район	5	5	5	18
Самарський район	17	-	2	15
Ленінський район	10	-	13	13
м. Дніпродзержинськ	11	-	11	34
м. Вільногірськ	1	-	3	3
м. Жовті води	10	10	10	3
м. Марганець	2	-	9	6
м. Нікополь	1	1	6	21
м. Новомосковськ	-	-	-	-
м. Орджонікідзе	-	-	4	6
м. Павлоград	-	-	14	11
м. Першотравенськ	-	-	2	4

Наукові праці, вип. 1

м. Синельникове	6	-	7	1
м. Тернівка	-	-	3	4
АНД р-н	5	1	14	13
Апостолівський р-н	-	-	-	-
Васильківський р-н	-	-	17	4
Верхньодніпровський р-н	-	-	-	-
Дніпропетровський р-н	3	3	10	16
Криворізький р-н	3	5	11	12
Криничанський р-н	-	-	-	-
Магдалинівський р-н	5	1	21	1
Межівський р-н	-	-	-	-
Нікопольський р-н	2	2	11	10
Новомосковський р-н	2	-	24	7
Павлоградський р-н	-	17	16	-
Петропавлівський р-н	1	-	10	4
Петриківський р-н	13	-	13	-
Покровський р-н	-	-	4	16
П'ятихатський р-н	-	-	-	-
Синельниківський р-н	-	-	11	11
Солонянський р-н	8	1	19	8
Софіївський р-н	-	-	22	-
Томаківський р-н	-	-	13	2
Царичанський р-н	4	-	9	8
Широківський р-н	-	-	5	12
Юр'ївський р-н	-	-	10	3
Всього	183	52	435	429

*Додаток 2*

- Рекомендаційний список літератури до відзначення Дня Конституції України.
- Рекомендаційний список літератури щодо запобігання асоціальної поведінки, дитячої бездоглядності та суїцидів.
- Орієнтовний список літератури до відзначення 160-річчя утворення Кирило-Мефодіївського братства.
- Рекомендаційний список літератури до дня народження Т. Г. Шевченка.
- Орієнтовний список літератури до відзначення Міжнародного дня рідної мови.
- Рекомендаційний список літератури на тему: «Проблеми бездоглядності й безпритульності дітей».
- Рекомендаційний список літератури з нагоди відзначення 75-річчя Дніпропетровської області.
- Рекомендаційний список літератури до вшанування пам'яті останнього кошового отамана П. Калнишевського.
- Рекомендаційний список літератури щодо вшанування пам'яті Сергія Єфремова.
- Рекомендаційний список літератури «Шпичак О. М. – академік УААН».
- Рекомендаційний список літератури «Про відзначення 150-річчя від дня народження Шолом-Алейхема».
- Методичний лист щодо відзначення в загальноосвітніх навчальних закладах області Дня пам'яті жертв голодоморів та політичних репресій.
- Рекомендаційний список літератури щодо відзначення 65-річчя діяльності ОУН і УПА.
- Рекомендаційний список літератури «Про відзначення 70-річчя від дня народження В. М. Чорновола».
- Орієнтовний список літератури «Про відзначення 70-річчя від дня народження В'ячеслава Чорновола».
- Рекомендаційний список літератури До Дня Соборності України.
- Рекомендаційний список літератури до Дня української писемності і мови.